

ПАМ'ЯТІ ІГОРА ДМИТРОВИЧА БЕЗГІНА

*Колектив кафедри організації театральної справи
КНУТКТ імені І. К. Карпенка-Карого*

ІГОР БЕЗГІН – ВИДАТНИЙ ТЕАТРАЛЬНИЙ ДІЯЧ, ПЕДАГОГ І ВЧЕНИЙ

Науково-педагогічна та мистецтвознавча спільнота країни зазнала непоправної втрати. 29 вересня 2014 року відійшов у вічність Ігор Дмитрович Безгін.

Дійсний член (академік) Академії мистецтв України, доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч науки і техніки України Ігор Дмитрович Безгін (1936–2014) – відомий дослідник організаційної проблематики та історії театральної справи, талановитий педагог і організатор підготовки театральних менеджерів в умовах вищого закладу освіти, вчений з широким діапазоном наукових знань.

І. Д. Безгін народився 8 жовтня 1936 р. в Харкові. По закінченні Київської середньої школи №154 в 1954 р. поступив до Київського інженерно-будівельного інституту, який закінчив у 1960 р. У 1959–1964 рр. був на комсомольській роботі,

активно займався журналістикою. 1964 р. вийшла його перша книжка (у співавторстві) «Подвиг триває»¹ про молодь, яка прийшла на відбудову Києва по Другій світовій війні, та про її подальше життя. в цей час І. Д. Безгіна було прийнято до Спілки журналістів СРСР.

Тяжюючи до театру, 1963 р. він вступив до Київського державного інституту театрального мистецтва (тепер – Київський національний університет театру, кіно і телебачення) ім. І. К. Карпенка-Карого: спочатку на акторський, а згодом перевівся на театрознавчий факультет, який закінчив у 1968 р. Організаційні здібності та фахова підготовка визначили майбутній шлях І. Д. Безгіна.

У 1964 р. його було призначено директором Київського державного театру юного глядача і водночас директором Київського державного театру ляльок, де він працював до 1967 р. І. Д. Без-

гін створив добрі умови для творчості майстрів сцени, налагодив організаційно-творчі стосунки між колективом і адміністративно-художнім керівництвом. У 1966 р. Київському театрові юного глядача було присвоєно престижну всесоюзну премію Ленінського Комсомолу за виставу «Молода гвардія», а згодом театр було удостоєно ордена Трудового Червоного Прапора. У 1967–1968 рр. І. Д. Безгін працював директором Київського державного академічного українського театру ім. Івана Франка, значно розширивши міжнародні театральні зв'язки колективу: у виставах театру брала участь знаменита трагедійна грецька актриса Аспасія Папатамасіу, було укладено угоду про творчу співпрацю із Краківським театром ім. Юльюша Словацького.

У 1967 р. І. Д. Безгін став членом Українського театрального товариства (тепер – Національна спілка театральних діячів України). В цей період він почав серйозно замислюватися над поглибленням своїх професійних знань. Працюючи у 1968–1970 рр. на керівних посадах у Київській кіностудії художніх фільмів ім. О. Довженка, Республіканському будинку кіно, Жовтневому палаці культури (тепер – Міжнародний центр культури і мистецтв), він готувався до майбутньої дослідницької діяльності і в 1970 р. вступив до аспірантури Ленінградського інституту театру, музики і кінематографії (тепер – Санкт-Петербурзька державна академія театрального мистецтва).

Перші результати своїх досліджень управлінської проблематики театральної справи І. Д. Безгін виклав 1972 р. у книжці «Визначення рівня організації і керування творчо-виробничим процесом у театрі»². У передмові до неї доктор економічних наук В. І. Терещенко наголошував, що розроблена І. Д. Безгіним методика удосконалення організації театрів «добре ілюструє потребу більш тісної співдружності наук, зокрема театрознавства та економіки», і акцентував «плідність проникнення економіко-математичних методів у галузь гуманітарних знань» як інструментарію досліджень творчо-виробничого процесу³. Статті І. Д. Безгіна початку 1970-х рр. привертали увагу до проблем удосконалення організації та управління творчими колективами, розширення рамок традиційного театрознавства за рахунок організаційної проблематики театральної справи, підготовки адміністративних кадрів в умовах вищого театрального навчального закладу. Вони переконували в тому, що організація театральної справи мала бути рівноправним розділом театрознавства.

З 1974 р. І. Д. Безгін обіймав посаду головного інспектора Головного управління театрів і музичних установ Міністерства культури України і став ініціатором підготовки організаторів театральної справи в Київському інституті театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого. У 1975 р. він захистив дисертацію «Організація і творчість. Деякі питання історії та сучасної практики управління театром» – першу в СРСР наукову працю з організаційних проблем театральної справи, здобувши науковий ступінь кандидата мистецтвознавства. Того ж року І. Д. Безгін створив і очолив першу (і тривалий час єдину) серед театральних вищих закладів освіти СРСР кафедру організації театральної справи.

У 1976 р. І. Д. Безгіну було присвоєне вчене звання доцента. Тоді ж вийшла друком його монографія «Об'єкт управління – театр: Досвід комплексного дослідження»⁴, що розвивала ідею ретельного вивчення організаційних проблем як частини науки про театр, застосування наукових підходів до вирішення питань театральної практики. У ній було справедливо наголошено, що творчий рівень театру значною мірою залежить від характеру різноаспектних труднощів організації та управління цим закладом, що створює оригінальну, духовну продукцію, від методів і засобів вирішення проблем. У передмові до монографії народний артист СРСР, професор Ю. О. Завадський зауважував: «Представлена праця у театрознавстві виконана вперше. Вона переконує в необхідності розширення масштабів театрознавчої науки, формування її нових розділів»⁵. Сьогодні можна впевнено сказати, що один з таких розділів – організація театральної справи – утворився завдяки працям багатьох дослідників і серед них – І. Д. Безгіна та його учнів.

У другій половині 1970-х – на початку 1980-х рр. з'явилося чимало наукових публікацій І. Д. Безгіна з організаційно-управлінської проблематики театральної справи, він плідно працював над докторською дисертацією, брав участь у багатьох наукових заходах, зокрема (як експерт ЮНЕСКО) – в Міжнародній нараді ЮНЕСКО зі статистики та показників культури (1976, Москва), міжнародному семінарі «Театр і телебачення» (1981, Рим), вів широку лекторську роботу в Товаристві «Знання» та готував відповідні науково-методичні матеріали⁶. Під його керівництвом було укладено двотомне видання «Радянський формений костюм для сцени: 1917–1924»⁷, створено численні науково-методичні розробки і програми навчання управлінського персоналу

для сфери виконавського мистецтва, підготовлено кандидатські дисертації. 1984 р. у перекладі І. Д. Безгіна побачила світ монографія відомого чеського вченого Іржі Ружички «Психологія і робота з людьми»⁸.

У 1985 р. І. Д. Безгін перейшов на посаду старшого наукового співробітника для завершення докторської дисертації (у докторантуру) до Київської консерваторії (тепер – Національна музична академія України) ім. П. І. Чайковського, згодом працював тут доцентом, а у 1988 р. був обраний на посаду професора. 1991 р. у Спеціалізованій раді Ленінградського інституту театру, музики і кінематографії він захистив дисертацію «Організаційні проблеми колективної художньої творчості в театрі» на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства. У квітні 1991 р. І. Д. Безгін знову очолив кафедру організації та управління театральною справою Київського державного інституту театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого, а в січні 1992 р. йому було присвоєно звання професора.

У другій половині 1980-х років побачили світ монографії І. Д. Безгіна «Театральне мистецтво: організація і творчість» (у співавторстві)⁹, в якій було розглянуто історію організаційного становлення та розвитку російського та радянського професійного театру, простежено еволюцію форм і методів управління державними театрами і виявлено динаміку взаємозв'язку процесів колективної художньої творчості та організації театрального виробництва, та «Соціально-художня ефективність діяльності театральних колективів УРСР» (у співавторстві)¹⁰, що була першим соціологічним дослідженням труп драматичних театрів України, праця «Вільний час і всебічний розвиток особистості»¹¹. Статті І. Д. Безгіна друкувалися в багатьох наукових виданнях, виходили численні збірники наукових праць за його редакцією.

У 1993 р. монографією «Організаційні проблеми театру» І. Д. Безгін підсумував свої багаторічні дослідження театральної справи¹². У ній було розкрито концепцію організаційної обумовленості колективної художньої творчості в театрі, досліджено інституційні аспекти діяльності творчих колективів, пояснено терміни і сформовано поняттєвий апарат організаційної проблематики театральної справи, досліджено особистісні аспекти театральної організації, подано рекомендації для вивчення цих проблем і удосконалення театральної практики. Указом Президента України від 28 жовтня 1993 р. за великий внесок у науку І. Д. Безгіну було присвоєно звання «Заслуже-

ний діяч науки і техніки України». А у березні 1994 р. за монографію «Організаційні проблеми театру» – присуджено премію Спілки театральних діячів України в галузі театрознавства і театральної критики.

У 1990-х рр. предметом особливої уваги І. Д. Безгіна стали проблеми організації театральної справи не лише в Україні, а й за її межами. Під його керівництвом педагоги і студенти кафедри організації та управління театральною справою вивчали зарубіжний досвід підготовки і діяльності театрального менеджменту, перед ними виступали запрошені зі США, Канади, Голландії фахівці з організації театральної справи, було істотно розширено тематику дипломних робіт з урахуванням нових реалій функціонування вітчизняної та світової художньої культури. 1994 р. очолюваний І. Д. Безгіним авторський колектив підготував тематичний збірник наукових праць «Актуальні проблеми організації театральної справи», в якому було враховано також і зарубіжні теорію та практику театрального менеджменту¹³.

Вивчаючи університетський досвід підготовки театральних менеджерів в Європі та США, І. Д. Безгін виступав з цих проблем в Карнегі-Меллон університеті (Пітсбург, США), Пітсбурзькому державному університеті, Бостонському університеті, Науковому товаристві імені Шевченка в Нью-Йорку та ін. Він був переконаний, що не слід безрозсудно «мавпувати» чужий досвід, але потрібно вивчати все те, що обережно і раціонально можна використовувати у вітчизняній практиці¹⁴, й саме з таких позицій проводив свою викладацьку роботу в Україні та за кордоном. Вчений щедро передавав свої знання та досвід педагогам і студентам Київського державного інституту театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого (тепер – Київський національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого), прочитав чимало лекцій з питань менеджменту у невиробничій сфері для студентів вищих театральних навчальних закладів Москви і Санкт-Петербурга, відділення менеджменту гуманітарного факультету Уральського технічного університету (Катеринбург), Одеського національного політехнічного університету та ін., очолював постійно діючий семінар для практиків театру і Раду з економіки та організації театральної справи при Національній спілці театральних діячів України.

В 1994 р. постановами Президії Головної Ради Вищої атестаційної комісії (ВАК) України І. Д. Безгін як авторитетний вчений був затверджений членом Спеціалізованих вчених рад із за-

хисту дисертацій на здобуття вченого ступеня доктора наук у Харківському державному інституті культури (тепер – Харківська державна академія культури) та в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, а згодом – членом Спеціалізованої вченої ради із захисту на здобуття вченого ступеня доктора наук у Національній музичній академії ім. П. І. Чайковського. В 2005 р. він став заступником голови Експертної ради ВАК України.

Враховуючи організаційні здібності, науково-педагогічний хист, знання та великий практичний досвід І. Д. Безгіна, указом Президента України у 1995 р. його було призначено заступником міністра культури і мистецтв України. На цій посаді він успішно працював до 1997 р., коли на підставі заявленої раніше наукової тематики у січні 1997 р. був відряджений на один рік до нью-йоркського Сіті-університету на науково-педагогічну роботу за Міжнародним грантом імені сенатора Дж. Фулбрайта. У США І. Д. Безгін вивчав проблеми організації театральної справи і досвід підготовки менеджерів для сфери виконавського мистецтва у Бруклінському коледжі нью-йоркського Сіті-університету, брав участь із повідомленнями у наукових конференціях, створив на Російсько-американській телевізійній станції W.M.N.B. (Нью-Йорк) шість телепрограм під загальною рубрикою «Театральна вітальня» – про театральне життя України та Росії.

1996 року І. Д. Безгін виступив співавтором тритомної монографії «Нагороди України: Історія, факти, документи»¹⁵, яку в 2000 р. було відзначено Державною премією України в галузі науки і техніки. Будучи талановитим художником-графіком, у цей період він створив ескізи та зразки державної нагороди України – ордена «За заслуги», що були покладені в основу роботи над ним, став автором інших відзнак. Окрім численних наукових статей і виступів з проблем організації театральної справи і мистецького менеджменту, І. Д. Безгін готував статті для енциклопедії «Мистецтво України» (1995), а згодом для «Енциклопедії сучасної України» (2005), брав безпосередню участь у розробці Державної національної програми «Освіта»¹⁶ та очолював розробку Державної програми «Культура села»¹⁷.

У 1998 р. І. Д. Безгіна було обрано дійсним членом (академіком) – засновником Академії мистецтв України (нині Національна академія мистецтв України) та її віце-президентом. Тут він працював до останніх днів свого життя, не полишаючи (за сумісництвом) керівництва кафедрою

організації театральної справи Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого. За розподілом обов'язків І. Д. Безгін координував наукову діяльність Національної академії мистецтв України. Під його керівництвом тут були здійснені численні фундаментальні дослідження, проведені десятки наукових конференцій з актуальних проблем історії та теорії мистецтва, видані збірники наукових праць і монографії, організовано безліч інших науково-дослідних і науково-практичних заходів.

Важливим напрямом діяльності І. Д. Безгіна у 2000-ні рр. було поширення та популяризація провідного зарубіжного досвіду в галузі мистецького менеджменту. За його науковою редакцією видано переклади монографії С. Ленглі «Театральний менеджмент і продюсерство. Американський досвід»¹⁸, яку практики театру і студенти США жартома називають «Біблією менеджера», оскільки вона дає відповіді на безліч запитань важкої театральної реальності; колективної монографії «Маркетинг у сфері культури і мистецтв»¹⁹, що була першим повним і системним виданням з питань маркетингу у сфері культури та мистецтв в Україні, а також працю А. Г. Рейсса «Кеш ін! Як залучати кошти для мистецтва та просувати його в суспільстві»²⁰, що розглядала оригінальні концепції та приклади успішних фандрейзингових проектів у сфері культури.

З 2005 р. І. Д. Безгін активно працював над редагуванням і змістовним наповненням Вісника (а згодом – журналу) «Арт менеджмент», заснованого Центром розвитку мистецької освіти при Київському національному університеті театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого. У цьому виданні, розрахованому на тих, хто вчиться та вчить управлінню культурою, займається дослідженнями і формуванням політики у цій сфері, на менеджерів-практиків і організаторів мистецької діяльності, було представлено широку палітру актуальних питань теорії та практики маркетингу, стратегічного спонсорства та фандрейзингу в сфері культури, освіти з мистецького менеджменту, культурної політики, театрального та музичного менеджменту, організаційно-економічних проблем кіноіндустрії тощо.

На початку 2000-х рр. І. Д. Безгін брав участь у соціологічних дослідженнях українського театру, результати яких були викладені у монографіях «Театр і глядач в сучасній соціокультурній реальності»²¹ (у співавторстві), що вивчала соціально-художні проблеми функціонування і розвитку українського театру останніх 25 років шля-

хом комплексного порівняльного соціокультурного аналізу основних характеристик театрального життя з урахуванням суджень про нього його провідних учасників, та «Глядач і театр: Соціодинаміка взаємовідносин» (у співавторстві)²², що розглядала публіку театру останнього десятиліття, визначаючи її соціально-психологічні особливості, трансформації складу, зміни уподобань. Ці соціолого-мистецтвознавчі розвідки стали своєрідним дзеркалом, в якому було відображено функціонування української театральної культури початку XXI століття.

Як автор і ведучий І. Д. Безгін у 2003–2005 рр. створив на телеканалі ТЕТ п'ятнадцять півгодинних телефільмів, об'єднаних загальним сюжетом під назвою «Академіки. Життя в мистецтві», за що 2006 р. був удостоєний премії ім. Івана Франка в галузі журналістики та інформаційної діяльності. Тоді ж створені ним творчі портрети академіків Національної академії мистецтв України – героїв телефільмів було видано окремим виданням²³. У 2004 р. І. Д. Безгін упорядкував ювілейний збірник до сторіччя Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого²⁴.

У 2005 р. вийшла друком монографія І. Д. Безгіна «Мистецтво і ринок»²⁵, в якій з опорою на досягнення мистецтвознавства, менеджменту, економіки, маркетингу, соціології та соціальної психології було узагальнено актуальні дослідження та практичні спостереження з організаційної проблематики виконавського мистецтва межі тисячоліть. І. Д. Безгін змалював функціонування сучасної художньої культури і зокрема сценічного мистецтва в умовах ринку і поточних вітчизняних суспільно-економічних перетворень, розглядаючи театр як суб'єкт організованої творчої діяльності та об'єкт управління. У монографії було досліджено складну систему міжособистісних стосунків художніх і адміністративних керівників, накреслено шляхи удосконалення театральної організації, розвитку театрального менеджменту, вивчено роль менеджменту і менеджера в зарубіжній практиці виконавського мистецтва, а також приділено увагу проблемам пошуку джерел незаробленого доходу театру та ролі маркетингу в сценічному мистецтві.

В 2006 р. І. Д. Безгіну присуджено театральну премію «Київська пектораль» у номінації «За вагомий внесок у розвиток театрального мистецтва». Він був нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня (2011), орденом «За заслуги» I (2009), II (2006) і III (1998) ступенів,

медалями і почесними відзнаками України та інших держав.

І. Д. Безгін був членом редколегій фундаментальних наукових праць «Нариси з історії кіномистецтва України» та «Нариси з історії театрального мистецтва України XX століття», видань «Мистецтвознавство України», «Актуальні проблеми мистецтвознавчої науки і мистецької практики ("Мистецькі обрії")», «Сучасне мистецтво», «Художня культура. Актуальні проблеми», «Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого», «Сучасні проблеми художньої освіти в Україні», журналів «Український театр», «Кіно-Театр», «Аркадія» (Одеса), «Просценіум» (Львів) та ін. Як науковий керівник І. Д. Безгін підготував кандидатів мистецтвознавства В. Крупицького (1985), В. Ковтуненка (2002), К. Юдову-Романову (2006), О. Биструшкіна (2009) та ін.

У 2010-х рр. І. Д. Безгін продовжував активну наукову та викладацьку діяльність, керував підготовкою кандидатських дисертацій та магістерських дипломних робіт, був організатором і брав участь із доповідями у міжнародних наукових і науково-практичних конференціях, друкував наукові статті з проблем мистецького менеджменту, координував наукову та методичну діяльність створеної та очолюваної ним кафедри організації театральної справи Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого. Наприкінці 2013 р. вийшла друком укладена під його керівництвом збірка наукових праць викладачів і аспірантів кафедри «Актуальні проблеми мистецького менеджменту»²⁶, що охопила широкий спектр актуальних питань теорії, методології, практики та історії мистецького менеджменту. У вступному слові до неї І. Д. Безгін писав: «Слід сподіватись, що колектив кафедри організації театральної справи й надалі плідно і злагоджено нарощуватиме досвід у підготовці кваліфікованих менеджерських кадрів та в подальшій науково-методичній діяльності»²⁷.

Своєю багаторічною науковою, педагогічною і громадською діяльністю академік, доктор мистецтвознавства, професор І. Д. Безгін набув авторитету видатного театрального діяча, талановитого педагога і вченого, став автором нового перспективного напрямку мистецтвознавчої науки. Він першим у вітчизняному та радянському театрознавстві багатоаспектно дослідив проблеми організації колективної художньої творчості; теоретично обґрунтував і ввів до наукового обігу поняття і термінологію організаційної проблема-

тики театральної справи; розробив і застосував новий дослідницький інструментарій – оригінальні методики дослідження театрального процесу; у дослідницькому театрознавчому апараті екстраполював десятки понять, відомих лише в суміжних галузях знань. За час його наукової і творчої діяльності було видано понад 350 наукових і науково-методичних праць.

І. Д. Безгін був ініціатором підготовки управлінських кадрів в умовах вищого мистецького навчального закладу та створення першої серед радянських театральних вищих закладів освіти кафедри організації театральної справи, пропагандистом застосування наукових підходів в організації та управлінні творчими колективами і удосконаленні театральної практики. На створеній та очолюваній ним кафедрі організації театральної справи Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого підготовлено понад тисячу бакалаврів, спеціалістів, магістрів, що плідно працюють на адміністративних посадах в театрах, філармоніях, цирках, концертних та інших організаціях виконавського мистецтва, органах управління

культурою і мистецтвом, на телебаченні та в галузі кінематографії, у неприбутковій сфері культури та шоу-бізнесі, а також займаються викладацькою та науковою діяльністю, розвиваючи започаткований І. Д. Безгіним напрям театрознавчих досліджень організаційної проблематики колективної художньої творчості у виконавському мистецтві.

¹ Безгін І. Подвиг триває / І. Безгін, Д. Каневський. – К. : Молодь, 1964. – 118 с.

² Безгін І. Визначення рівня організації і керування творчо-виробничим процесом у театрі / І. Безгін. – К. : Вища школа, 1972. – 60 с.

³ Терещенко В. Вступ / В. Терещенко // Визначення рівня організації і керування творчо-виробничим процесом у театрі / І. Безгін. – К. : Вища школа, 1972. – С. 3–4.

⁴ Безгін І. Объект управления – театр: Опыт комплексного исследования / И. Безгин. – К. : Мистецтво, 1976. – 200 с.

⁵ Завадский Ю. Вступительная статья / Ю. Завадский // Объект управления – театр: Опыт комплексного исследования / И. Безгин. – К. : Мистецтво, 1976. – С. 5.

⁶ Безгін І. Театральне мистецтво і радянська дійсність / І. Безгін. – К. : Знання, 1978. – 47 с.; Безгін І.

Мистецтво – воїнам: Шефська діяльність майстрів мистецтва серед воїнів Радянської Армії / І. Безгін, В. Ярмоленко. – К. : Знання, 1983. – 48 с.

⁷ Советский форменный костюм для сцены: 1917–1924. Ч.1. Рабоче-крестьянская милиция / Сост. И. Безгин. – К. : КГИТИ им. И. К. Карпенка-Карого, 1980. – 120 с.; Советский форменный костюм для сцены: 1917–1924. Ч.2. Рабоче-крестьянская Красная Армия и Военно-морской флот / Сост. И. Безгин. – К. : КГИТИ им. И. К. Карпенка-Карого, 1983. – 119 с.

⁸ Ружичка І. Психологія і робота з людьми / І. Ружичка ; пер. з чеської І. Безгіна. – К. : Політвидав України, 1984. – 222 с.

⁹ Безгин И. Театральное искусство: организация и творчество / И. Безгин, Ю. Орлов. – К. : Мистецтво, 1986. – 152 с.

¹⁰ Семашко А. Социально-художественная эффективность деятельности театральных коллективов УССР / А. Семашко, И. Безгин, С. Паламарчук. – К. : УТО, 1986. – 126 с.

¹¹ Безгин И. Свободное время и всестороннее развитие личности / И. Безгин. – К. : Знання, 1987. – 47 с.

¹² Безгин И. Организационные проблемы театра / И. Безгин. – К. : ВВП «Компас», 1993. – 424 с.

¹³ Актуальні проблеми організації театральної справи: темат. зб. наук. праць / Авт. колектив під керів. І. Безгіна. – К. : ВВП «Компас», 1994. – 178 с.

¹⁴ Безгін І. Синдром мавпування, або Запозичувати-мемо корисне / І. Безгін // Культура і життя. – 29 жовтня 1994. – С. 3.

¹⁵ Нагороди України: Історія, факти, документи: у 3 т. / Д. Табачник, І. Безгін, В. Бузайло та ін. – К. : Українознавство ; ARC – Ukraine, 1996. – Т. 1. – 320 с. ; Т.2 – 344 с. ; Т. 3. – 420 с.

¹⁶ Україна ХХІ століття: Державна національна програма «Освіта». – К. : ВВП «Компас», 1992. – 220 с.

¹⁷ Культура села: Державна програма: Наук. звіт і заходи / Наук. керівник І. Безгін. – К. : Центр культурних досліджень М-ва культури і мистецтв України, 1996. – 167 с.

¹⁸ Ленглі С. Театральний менеджмент і продюсерство. Американський досвід / С. Ленглі ; пер. з англ. за наук. ред. І. Безгіна. – К. : ВВП «Компас», 2000. – 640 с.

¹⁹ Маркетинг у сфері культури і мистецтва / [Ф. Кольбер, Ж. Нантель, С. Білодо, Дж. Д. Річ] ; пер. з англ. за наук. ред. І. Безгіна. – Львів : Кальварія, 2004. – 240 с.

²⁰ Рейсс А. Г. Кеш Ін! Як залучати кошти для мистецтва та просувати його в суспільстві / А. Г. Рейсс ; пер. з англ. за наук. ред. І. Безгіна. – К. : «Експрес-Поліграф», 2010. – 292 с.

²¹ Безгін І. Театр і глядач в сучасній соціокультурній реальності / І. Безгін, О. Семашко, В. Ковтуненко. – К. : КФ НВК «Наука», 2002. – 336 с.

²² Безгін І. Глядач і театр: Соціодинаміка взаємовідносин / І. Безгін, О. Семашко, К. Юдова-Романова. – К. : ВВП «Компас», 2006. – 368 с.

²³ Безгін І. Академіки: Життя в мистецтві / І. Безгін. – К. : Інтертехнологія, 2006. – 168 с.

²⁴ Київський національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого. 100 років: Ювілейний збірник / Упорядкування і ред. І. Безгін ; істор. нарис і ред. Р. Пилипчук. – К. : ВВП «Компас», 2004. – 312 с.

²⁵ Безгін І. Мистецтво і ринок: Нариси / І. Безгін. – К. : ВВП «Компас», 2005. – 544 с.

²⁶ Актуальні проблеми мистецького менеджменту: Зб. наук. праць / Наук. керівник І. Безгін. – К. : Освіта України, 2013. – 248 с.

²⁷ Безгін І. Вступ / І. Безгін // Актуальні проблеми мистецького менеджменту: Зб. наук. праць / Наук. керівник І. Безгін. – К. : Освіта України, 2013. – С. 6.